

3. *Herrn Dr. Sakowski. Gegenstand, Grundbegriffe und Grundprinzipien des Sachenrechts* [Електронний ресурс] / Інформація з сайту Studentenwelt. Режим доступу <http://www.jurawelt.com/studenten/skripten/zivr/1806>
4. Ass.-Prof. Monika Pfaffinger. *Vorlesung Sachenrecht* [Електронний ресурс] / Інформація з сайту Universität Luzern. Режим доступу <http://www.unilu.ch/files/Sachenrecht-Vorlesung-Foliensatz-01-sw.pdf>
5. *Музыка Л. А.* Інститут речового права: порівняльно-правовий аналіз // *Держава і право* : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 12. – К. : Ін-т держави і права НАН України, 2001. – С. 316-322. – С. 320.
6. *Коссак В.* Колізійні норми речового права та їх уніфікація // *Юридична практика*. – лютий 2002 року.
7. *Співак В. М.* Речові права на чуже майно в цивільному кодексі України / В. М. Співак // *Держава і право. Юрид. і політ. науки* : зб. наук. праць. – К. : Ін Юре, 2003. – Вип. 20. – С. 247-252.
8. *Саглаєва Н. О.* Співвідношення інститутів цивільного права : речове та зобов'язальне право / Н. О. Саглаєва // *Правова держава в дослідженнях правників-початківців* : Тези доповідей [11-ої] Всеукр. студ. наук. конф. 16-17 травня 2008 р. 2008. 418 с. – С. 157-158.
9. *Харитонов Є. О.* Цивільне право України. Елементарний курс : навч. посібник : Рекомендовано МОН України / Є. О. Харитонов, А. І. Дришлюк ; ОНЮА. – Суми : Унів. кн., 2006. – 352 с.

Кисанов Д. О. Понятия, принципы и объекты вещного права согласно с Немецким гражданским Уложением.

Данная статья освещает основные понятия и принципы вещного права, содержащиеся в Германском гражданском Уложении. Подчеркивает важность германской правовой системы для зарубежных стран и Украины при формировании собственного законодательства.

Ключевые слова: Германское гражданское Уложение, вещные права, вещное право, понятие, принципы, объекты, рецепция, принцип публичности, принцип абсолютности, принцип специальности, принцип абстрактности, принцип обязательности.

Kisanov D. O. Concepts, principles and objects of property rights according to the German Civil Code.

This article covers the basic concepts and principles of property rights contained in the German Civil Code. It underlines the importance of the German legal system to foreign countries and Ukraine during formation of its own legislation.

Keywords: German Civil Code, property rights, concepts, principles, objects, reception, publicity principle, principle of absolute, principle of specialty, principle of abstraction, principle of compulsory.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 342.733:376.4(477)

Кушинська Л. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

У статті розглядається проблема реалізації в Україні права на освіту дітей з особливостями психофізичного розвитку як на рівні нормативної бази нашої держави та реалізації нею своїх міжнародних зобов'язань, так і в громадсько-педагогічному контексті.

Ключові слова: права дитини, інклюзивна освіта, нормативна база, освітня політика, система освітніх послуг, діти з особливими потребами .

Конвенція ООН про права дитини, котра є загальноприйнятим стандартом міжнародного рівня, статтею двадцять восьмою визначає, що кожна дитина, незалежно від стану її здоров'я, наявності інтелектуального або розумового порушення має право на одержання якісної освіти, а держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів, щоб шкільна дисципліна була забезпечена методами, що ґрунтуються на повазі до людської гідності дитини та відповідно до цієї Конвенції. Відтак, Україна, котра одна з перших ратифікувала цей документ, взяла на себе зобов'язання на рівні національного законодавства забезпечити реалізацію зазначеного положення [1].

Система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дитини на освіту та права навчатися за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу, безвідносно стану її здоров'я, становить основу інклюзивної освіти. Сам термін “інклюзія”, що походить від англійського слова “inclusion”, тобто “включення”, відбиває суть цієї освіти як навчально-виховного процесу, спрямованого на включення всіх громадян в соціум, тих, що мають труднощі у фізичному чи психічному розвитку, на адекватне забезпечення їх участі у суспільному житті. Головним її призначенням є забезпечення рівних можливостей доступу до якісної освіти всіх дітей без винятку. Відповідно, навчальні заклади повинні адаптувати програми і плани, форми і методи навчання та ресурси до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Проблема освіти дітей з особливими потребами існувала завжди, однак, останнім часом вона набула особливої актуальності з кількох причин. По-перше, внаслідок можливості активного спілкування відбувається переосмислення самої проблематики дітей (а також людей) з обмеженими можливостями. По-друге, у сучасному світі, на жаль, щорічно зростає кількість дітей з особливими потребами. Про що це свідчить – чи про новий виклик, котрий постав перед людською цивілізацією, чи про нову тенденцію її подальшого існування – зараз судити важко, лишається факт – люди з особливими потребами є тією реальністю, котра з одного боку, є об'єктивною перевіркою суспільства на його духовне здоров'я та людяність, з іншого, є не до кінця дослідженим феноменом прихованих можливостей, за якого природа, обмежуючи одні можливості людини, дарує їй необмежені інші. І по-третє, не дивлячись на переосмислення проблеми людей з обмеженими можливостями, на жаль, українське суспільство ще недостатньо готове до сприйняття, а також сприяння соціалізації дітей з особливими потребами.

Тож, для України реалізація права на освіту таких дітей є цілеспрямованим процесом, котрий передбачає гармонізацію нормативної бази, забезпечення ресурсом, підготовку фахівців та поступове усвідомлення нових реалій, за яких нині ніхто не може гарантувати на 100%, що в родині народиться абсолютно здорова дитина. Усвідомлення права дитини з особливими потребами навчатись у звичайному класі, розкривати свої можливості, приносити користь суспільству.

У різних країнах світу інклюзивна форма навчання дітей з особливими освітніми потребами існує понад тридцять років. До країн із найбільш досконалим розвинутим законодавством у галузі інклюзивної освіти належать: ФРН, Канада, Кіпр, Данія, Іспанія, Бельгія, Швеція, Великобританія, США. У цих державах таке навчання

пройшло складний шлях від спеціальних шкіл у п'ятдесятих – семидесятих роках та перших спроб тенденції сумісного навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку та їх одноліток, аж до інклюзії дев'яностих, що базується на об'єднанні спеціальної та масової освіти у єдину систему. Досвід таких країн свідчить, що головна мета інклюзивної освіти – соціалізація дітей з особливими потребами, в кінцевому рахунку є сприятливою для всього суспільства в цілому. Досягнення цієї мети забезпечувалось як на рівні законодавства, так і на громадсько-побутовому рівні.

Визнання унікальності людини, повага до її особистості та гідності, усвідомлення її винятковості лягло в основу теорії винятковості, на якій нині й базується інклюзивне навчання. На рівні нормативного регулювання у США та Канаді та країнах Західної Європи були прийняті відповідні закони. Побутово-педагогічна сфера інклюзії базувалась не на фіксації порушень у дітей, як стримуючого фактору їхнього розвитку та неможливості повноцінного навчання, а на задоволенні потреб таких дітей. Так виникло поняття “особливі потреби”, котрі визначаються як у дітей з порушеннями психофізичного розвитку, і у дітей обдарованих та талановитих, як у різноманітної, однак, єдиної спільноти людей. На розумінні та усвідомленні цього постулату базується нині вся освітня політика цивілізованих країн. І, звичайно ж, на рівні національного законодавства вирішується питання кваліфікації фахівців, котрі працюють у інклюзивних класах та підтримки, що надається учителям як-от методичне забезпечення, консультативні послуги, фахові тренінги, допомога асистента, тощо [2, с. 4-6].

В Україні питання освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку було поставлено на порядку денному з дев'яностих років минулого століття, коли наша держава одна з перших підписала та ратифікувала вищезазначену Конвенцію ООН про права дитини. У 2001 році Міністерство освіти і науки України, Інститут спеціальної педагогіки АПН України та Всеукраїнський фонд “Крок за кроком” започаткували науково-педагогічний експеримент “Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх закладах”, метою якого була розробка і реалізація механізму інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади, ранньої інтеграції цих дітей в соціальне середовище з урахуванням їх типологічних та індивідуальних особливостей [4].

Але остаточно інклюзивна освіта стала підтримуватись законодавчою базою України з 2010 року, коли до Закону України „Про загальну середню освіту” були внесені зміни, згідно з якими загальноосвітні навчальні заклади могли повноправно створювати спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими потребами [5]. У жовтні 2010 року Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України затвердило “Концепцію розвитку інклюзивного навчання” [6], а в серпні 2011 року Кабінет міністрів України затвердив “Порядок організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах” [7].

Важливою віхою стало прийняття Постанови Кабміну № 848 “Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку” від 5.07.2004. Документ передбачає базові навчальні плани для дітей з особливими потребами, зокрема, зі знизеним зором, зі

зниженим слухом, для глухих дітей, розумово відсталих дітей, дітей з затримкою психічного розвитку, дітей з важкими порушеннями мовлення, дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Також Постанова містить вимоги до складання типових навчальних планів, державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів з урахуванням особливостей їх психофізичного розвитку напрями корекційно-розвиткової роботи [10].

Нині інклюзивне навчання поширюється у всіх регіонах України. Наша держава, реалізуючи взяті на себе міжнародні зобов'язання, прийняла низку внутрішньодержавних документів. Це, зокрема, Указ Президента України “Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні” від 30.09.2010 № 926, Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, такі, як Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших мало мобільних груп населення на 2009–2015 роки, Постанова Кабінету Міністрів України № 872 “Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах ” від 15.08.2011”[7], наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України № 855: “Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009–2012 роки” від 11.09.2009 ” [3], наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України № 1063 “Про затвердження Плану заходів щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми на період до 2020 року” від 01.10.2012 ”[9].

У пояснювальній записці наказу Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України № 855 “План дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009–2012 рр.”, де зазначається, що розроблення документу викликано необхідністю вирішення важливих питань щодо забезпечення права на якісну освіту дітей з особливими освітніми потребами міститься сам термін “особливі освітні потреби”, котрий передбачає такі види потреб, що виходять за межі загальноприйнятої норми і залежать від розумової, фізичної недостатності або певних труднощів, які пов'язані з навчанням і потребують спеціальної медико-соціальної та психолого-педагогічної уваги і послуг для можливостей розвитку їх особистого потенціалу.

Одним з останніх позитивних досягнень є Наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України № 920 від 16.08.2012 року “Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний центр”, де зазначено, що Центр – це загальноосвітній навчальний заклад, метою діяльності якого є реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку, їх інтеграція в суспільство шляхом здійснення комплексних реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення здоров'я, здобуття освіти відповідного рівня, розвиток та корекцію порушень [8]. Центр є складною структурою, що надає як освітні, так і реабілітаційні послуги за заявою батьків дітей.

Існують і спірні питання. Зокрема, Постанова Кабміну № 872 від 15 серпня 2011 року “Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах” передбачає, що рішення про утворення класів з інклюзивним навчанням приймається керівником загальноосвітнього навчального закладу з урахуванням освітніх запитів населення за умови наявності необхідної

матеріально-технічної та методичної бази, відповідних педагогічних кадрів і приміщень, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам [7]. Враховуючи повсякденні проблеми з ресурсом, а також те, що діти з особливими потребами на сьогоднішній день не проживають компактно, важко притягти до відповідальності керівника, котрий не бажає перейматися утворенням класів з інклюзивним навчанням. Крім того, навіть вищезазначений навчально-реабілітаційний центр має протипоказання щодо зарахування дітей, таких, як з епілепсією, судомними нападами та іншими важкими симптомами. Зрозуміло, що ці обмеження є виправданими, однак питання освіти цих дітей лишається відкритим.

Отже, реалізація Україною міжнародних зобов'язань в галузі права на освіту дітей з особливими потребами потребує злагодженої взаємодії кількох рівнів. Нині наявною є гармонізація нормативної бази нашої держави, однак, на порядку денному ще лишається питання забезпечення її ресурсом, що дозволить не лише створити нові заклади для таких учнів, але й стане основою для відповідної підготовки та перепідготовки фахівців з перспективою подальшої професійної та творчої самореалізації. Інклюзивну освіту не можна запроваджувати шляхом “наказів зверху”, котрі вимагають “негайних відрапортувань”, оскільки така схема не відповідатиме головній її меті [11].

На завершення доповіді хотілося б звернути увагу на те, що нині в Україні проблематика інклюзивної освіти спричинена не лише недосконалістю законодавства чи недостатньою забезпеченістю ресурсом освітніх закладів, а недостатньою увагою до неї тих, кому за покликом не можна бути байдужим – науковців та педагогів. Не буде зайвою підтримка, що має надаватись учителям-методистам інклюзивних класів, з огляду на особливий характер їх призначення й роботи. Причому, ця підтримка може варіюватись від консультативних послуг та фахових тренінгів до практичної можливості відвідати міжнародний семінар або конференцію, на яких обговорюються зазначені питання та відбувається обмін досвідом. Адже саме від їх активності, громадянської позиції та розуміння того, що “чужих дітей не буває” здебільшого й залежить ставлення суспільства до зазначеної проблеми освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Використані джерела:

1. Конвенція ООН про права дитини – режим доступу до тексту http://www.unicef.org/ukraine/ukr/convention_small_final.pdf
2. Політика підтримки інклюзії (канадський досвід) / Ш. Крокер // Дефектологія. – 2009. – № 4. – С. 4-6. – Бібліогр.: 5 назв. – укр.
3. Наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту № 855 від 11.09.09. “План дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009–2012 рр.” – Режим доступу до тексту : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4828/
4. Всеукраїнський фонд “Крок за кроком”. – Режим доступу до офіційного сайту : <http://www.ussf.kiev.ua/>
5. Закон України “Про загальну середню освіту”. – режим доступу до тексту <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
6. Наказ Міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.10 “Концепція розвитку інклюзивного навчання”. – Режим доступу до тексту : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
7. Постанова Кабінету Міністрів України № 872 від 15.08.11. “Про порядок організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах”. – Режим доступу до тексту : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF>

8. Наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту № 920 від 16.08.12 “Про затвердження положення про навчально-реабілітаційний центр”. – Режим доступу до тексту : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1502-12>
9. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1063 від 01.10.12 “Про затвердження Плану заходів щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми на період до 2020 року”. – Режим доступу до тексту : <http://old.mon.gov.ua/index.php/ua/pro-ministerstvo/normativno-pravova-baza>
10. Постанова Кабінету Міністрів України № 848 від 05.07.04. “Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку. – Режим доступу до тексту : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-2004-%D0%BF>
11. *Наталія Кулик*. Інклюзивна освіта. Поспішати треба повільно / Наталія Кулик // Освіта України. – № 19-20. – 2012.

Кушинская Л. А. Инклюзивное образование в Украине как форма реализации международных обязательств.

В статье рассматривается проблема реализации в Украине права на образование детей с особенностями психофизического развития как на уровне нормативной базы нашего государства и реализации им своих международных обязательств, так и в общественно-педагогическом контексте.

Ключевые слова: права ребенка, инклюзивное образование, нормативная база, образовательная политика, система образовательных услуг, дети с особыми потребностями.

Kushynska L. A. Inclusive education in Ukraine as a form of implementation of international obligations.

The article highlights the problem of realization in Ukraine of the right to education of children with peculiarities of psychophysical development both at the legislative level and in the implementation of Ukraine's international obligations as well as in the socio-pedagogical context.

Keywords: the rights of the child, inclusive education, normative base, educational policy, the system of educational services, children with special needs.